

EVRİM KURAN

Yamuk yumuk ve asi

"Ve ah dedim sonra, Böyle ah demeyi beli bükük bir ahlat ağacından öğrendim."
Didem Madak

Nuri Bilge Ceylan'ın Ahlat Ağacı filmini izleyeli bir hafta oldu. Film, İstanbul'da on salonunun yedisinde aynı anda aynı küfürbaz, cüsseli adamın filmleri gösterildiğinde hatırı sayılır ciro yapan sinema işletmesinin bir salonunda gösterimdedi. Belki dışarıda ılık bir meltem olan bir yaz akşamı olması sebebiyle, belki de yurdum insanının pek çok şeyin uzununu ama filmin kisasını sevmesi sebebiyle, salonda birkaç kişiydik. Beşi filmin ortasında, diğerleri de bittiğinde yarısı yenmiş patlamış mısır kutularını, boş şişelerini, kahve bardaklarını arkalarında bırakıp, çıktı, gitti.

Son yazılar kayarken içeri giren temizlik görevlileri tanıştımdır. Herkes gitti. Ben kaldım. Orada, Çan ilçesinde; bir kuyunun dibinde. Kafamda film bitmedi hâlâ. Filmin dijital aygıtlarla, tek tuşla perdeye yansıdığını bilsem de, sanki içimde sigarasının külü üç santim uzamış, gözlüğü burnunun ucuna inmiş emektar bir makinist bobin sarıyor. Bitmesini istiyorum. Tam olarak yedi gündür, sözcükleri, imgeleri kafamda ve kalbimde ait oldukları yere koyup yoluma devam etmeyi bekliyorum.

Büyük usta Nâzım Hikmet, "Bir şeyler yazmalıyım" başlıklı şiirini Akın Aksu, Ebru Ceylan ve Nuri Bilge Ceylan'ın Ahlat Ağacı'nın senaryosunu üretmeye oturmalarından elliden fazla yıl önce yazar. Nuri Bilge, filmin herhangi bir karesinde o şiirden alıntı yapmamış. Filmin her saniyesine, her pikseline o şiiri gömmüş:

"bir şeyler yazmalıyım yüzde yüz yalansız bir şeyler yazmalıyım
içimde bir şeyleri yakalayarak
kova salıp içimdeki kuyuya su çekmeliyim."

Ahlat Ağacı içinde şu olup olmadığını bilmediğimiz kuyular hakkında, kuşaktan kuşağa aktarılan "ah"lar hakkında, babalar ve oğullar hakkında, en yakınındaki hayatı seçip onunla yaşamak zorunda kalanlar hakkında, dikenlerinden korkup sarılamadıklarımız hakkında, ama bence en çok yamuk yumuk, aykırı, tek başına yaşayan, aksi ağaçlar hakkında.

Ahlat ağacı, yabani bir meyvesi olan, kuraklığa ve susuzluğa çok dayanıklı bir ağaç (İngilizcede wild pear -vahşi armut- olarak söylenmesi tam da bu yüzden). Ormanların yok olmaya yüz tuttuğu coğrafyamızda bozkırda rastlıyoruz ahlat ağaçlarına. Meyvelerinin tadı buruk; çiğnemesi zor; yutması da...

Yaşamım boyunca, kırdı ve kentte, çok çeşitli coğrafyada, daha az plazada, daha çok sokakta - hayatın ortasında, ahlat ağaçlarıyla karşılaştığım oldu. Kökleri çok derinde, yamuk yumuk dalları gökte, iklimin kurağına, havanın kirine dirençli, uyumsuz ve inatçı ağaç insanlardı onlar. Hepsinin kuyusu kalbinde idi.

Bu uyumsuzları önemsemek konusunda yalnız değilim.

Ahlat Ağacı'nı izlemeden bir ay kadar önce tanıştığım Francesca Gino da bu ağaç insanlara meraklı bir davranışbilimci. Harvard Business School'da hoca. Bazılarının ahlat ağacı dediklerine o kısaca "asiler" diyor.

Geleceğin asilere ait olduğu iddiasıyla onbeş yılı aşkın süredir dünyanın dört bir yanında asiler

üzerine araştırmalar yapıyor. Ve ortaya şu kitap çıkıyor: "Rebel Talent (Asi Yetenekler)". "Siz asilerin sorun yarattığını sanarsınız" diyor Francesca ve ekliyor: "Oysaki sorunlar asileri yaratır." Tıpkı bozkırın çorağına dimdik direnen ahlat ağaçları gibi... Francesca'ya göre asi yeteneklerin beş ana niteliği var: Orijinallik, merak, derinlik, başkalık ve sahiçilik. Bu sıfatlar adeta ahlat ağaçlarının yamuk yumuk dallarının her biri.

Bizimki gibi statükoyu koruma sevdalı, itiraz etmekten çekinen, asileri cezalandıran, vasatlığı yücelten, konfor alanlarını genişleten, boyarken çizginin dışına taşırmaya izin vermeyen kültürlerde bile insan evladı ana rahmine bir ahlat ağacı tomurcuğu olarak düşüyor. Sonra büyüyor ve dallarımızı budamaya başlıyorlar. En çok da en sevdiğimiz, ellerinde toplumsal baltaları, giriyorlar dallarımıza...

Eğer siz de dalları yamuk yumuk, meyvesinin tadı buruk bir ahlat ağacıysanız, bu dünyanın size ihtiyacı var; bilmenizi isterim. Gövdenizi sevmenizi, budandığınız yerden fıskırmanızı dilerim.

Eğer siz de dalları yamuk yumuk, meyvesinin tadı buruk bir ahlat ağacıysanız, bu dünyanın size ihtiyacı var; bilmenizi isterim.